

Õiguskantsler

Teie 29.03.2022 nr

Meie 19.04.2022 nr 7-4/220558/2202131

Enne 24.02.2022 Ukrainast lahkunud inimeste õiguslik staatus

Austatud []

Pöördusite õiguskantsleri poole, sest Politsei- ja Piirivalveametist (PPA) saadud vastuste kohaselt ei ole teil õigust Eestis ajutist kaitset saada. Kirjutasite, et 20.02.2022 sõitsite Ukrainast Mariupolist turismireisile ning 24.02.2022 puhkenud sõja tõttu ei olnud teil võimalik Ukrainasse naasta. Saabusite Eestisse 11.03.2022 evakuatsioonilennuga. Kirjutasite, et taotlesite ajutist kaitset PPA Tallinna ja Tartu teenindusbüroos (17.03.2022 ja 18.03.2022), kuid mõlemast saite keelduva vastuse.

Märkisite, et Euroopa Liidu õigus võimaldab anda ajutist kaitset ka nendele, kes lahkusid Ukrainast enne 24.02.2022. Soovite ajutist kaitset, et Eestis töötada ja end ülal pidada ning saada ravikindlustus, nagu on võimaldatud teistele sõjapõgenikele. Veel teatasite, et saaksite asuda tööle, kuid tööandjal ei ole võimalik täita välismaalaste seaduses sätestatud töötasunõuet.

Kiiret ajutist kaitset antakse Euroopa Liidu õiguse järgi neile enne 24.02.2022 Ukrainas elanud Ukraina kodanikele, kes olid sunnitud põgenema 24. veebruaril 2022 või pärast seda kuupäeva Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi tõttu. Liikmesriigid võivad ajutise kaitse saamise õiguse anda ka neile inimestele, kes olid sõja puhkemise ajal reisil ega saa enam koju Ukrainasse naasta, ent selle õiguse andmine ei ole kohustuslik. Eesti riik lähtub 24. veebruari kuupäevast.

PPA ametnikud selgitasid teile õigesti, et enne 24.02.2022 Eestisse saabunud inimestel ei ole õigust Eestis ajutist kaitset saada. Samas on Teil võimalik taotleda rahvusvahelist kaitset. PPA kinnituse kohaselt lahendatakse Ukraina kodanike rahvusvahelise kaitse taotlused nii kiiresti kui võimalik, üldjuhul hiljemalt ühe kuu jooksul. Pärast elamisloa saamist on rahvusvahelise kaitse saajatel õigus Eestis töötada ning saada ravikindlustus üldistel alustel.

Ajutise kaitse regulatsioon

EL 20.07.2001 [direktiivi 2001/55/EÜ](#) kohaselt on ajutine kaitse erandlik menetlus, mille eesmärk on anda massilise sissevoolu või eeldatava massilise sissevoolu korral viivitamatut ja ajutist kaitset kolmandatest riikidest pärit ümberasustatud inimestele, kes ei saa päritoluriiki tagasi pöörduda, eelkõige kui valitseb oht, et varjupaigasüsteem ei suuda seda sissevoolu menetleda, kahjustamata oma tõhusat toimimist kõnealuste inimeste ning teiste kaitset taotlevate inimeste huvides (art 2 p a).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Nõukogu 04.03.2022 rakendusotsusega [EL 2022/382](#) on tuvastatud, et Ukrainast lähtub põgenike massiline sissevool direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning seetõttu otsustati kohaldada ajutist kaitset.

Nõukogu rakendusotsuses on määratud, kelle suhtes ajutist kaitset kohaldatakse. Otsuse artikli 2 lõike 1 punkt *a* sätestab, et seda otsust kohaldatakse enne 24.02.2022 Ukrainas elanud Ukraina kodanike suhtes, kes olid sunnitud põgenema 24. veebruaril 2022 või pärast seda kuupäeva Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi tõttu, mis algas sel kuupäeval. Nõukogu otsuse kohaselt võivad liikmesriigid õigust ajutisele kaitsele rakendada ka varem Ukrainast lahkunud inimeste suhtes, kuid see ei ole kohustuslik.

Nõukogu rakendusotsuse täitmiseks kehtestas Vabariigi Valitsus 08.03.2022 korralduse nr 66 „[Ajutise kaitse kohaldamine](#)“. Korraldus jõustus 09.03.2022. Korralduse punkti 1 kohaselt on Vabariigi Valitsus otsustanud kohaldada ajutist kaitset järgmistele inimestele, kes lahkusid sõjalise konflikti tõttu Ukrainast alates 24. veebruarist 2022 ja on saabunud Eestisse:

- 1) enne 24. veebruari 2022. a Ukrainas elanud Ukraina kodanikud;
- 2) kodakondsuseta isikud ja muude kolmandate riikide kui Ukraina kodanikud, kellel oli Ukrainas rahvusvaheline kaitse või samaväärne riiklik kaitse enne 24. veebruari 2022. a;
- 3) alapunktides 1 ja 2 nimetatud isikute pereliikmed.

Sellest korraldusest nähtub, et Vabariigi Valitsus on otsustanud kohaldada ajutist kaitset ainult nende inimeste suhtes, kes lahkusid sõja tõttu Ukrainast alates 24.02.2022.

Ajutine kaitse on üks rahvusvahelise kaitse alaliik, mis võimaldab riikidel võimalikult lihtsa ja kiire menetluse kaudu teha kindlaks, kellele ajutine kaitse laieneb. Nii on nõukogu otsusega selle kohaldamisalasse kuuluvatele inimestele grupipõhiselt automaatselt juba ajutine kaitse antud. Riigisisese menetlusega tuvastatakse, kas inimene kuulub soodustatud isikute hulka ja kas esineb ajutise kaitse andmist välistavaid asjaolusid.

Samas ei jää ka enne 24.02.2022 Ukrainast lahkunud inimesed õigusliku kaitseta. Neil on õigus taotleda Eestis rahvusvahelist kaitset üldises korras.

Rahvusvahelise kaitse taotlemine

Ukraina kodanike rahvusvahelise kaitse taotluse aluseks on samuti asjaolu, et sõja tõttu ei ole neil võimalik praegu Ukrainasse tagasi pöörduda. Kuna on üldteada, et Ukrainas käib sõda, ei ole vaja hinnata iga konkreetse inimese olukorda, vaid kaitse andmise aluseks on riigi üldine olukord.

PPA kinnituse kohaselt on amet nüüd oma halduspraktikat muutnud ning Ukraina kodanikelt võetakse rahvusvahelise kaitse taotlused vastu ja need lahendatakse üldjuhul nii kiiresti kui võimalik, kuid hiljemalt ühe kuu jooksul.

Ukraina kodanikel on õigus menetluse ajal töötada.¹ Praegu kehtiva korra kohaselt tuleb tööandjal selleks registreerida inimese lühiajaline töötamine ning järgida seadusega sätestatud töötasu tingimusi. Riigikogu võttis vastu välismaalaste seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse ([241 SE](#)). Muudatuste jõustumisel ei tule Ukraina kodanike töötamiseks enam registreerida lühiajalist töötamist ning vähendatakse palganõuet.

¹ Vt ka: <https://www.politsei.ee/et/juhend/info-seoses-ukraina-sojaga/rahvusvahelise-kaitse-taotlemine>.

Kuna PPA on lubanud lahendada Ukraina kodanike rahvusvahelise kaitse taotlused kiiresti, võite võimaluse korral oodata tööle asumisega kuni elamisloa saamiseni.

Rahvusvahelise kaitse andmisel väljastatakse inimesele elamisluba ning tal on õigus töötada Eestis üldistel alustel. Samuti on võimalik saada ravikindlustuskaitse üldistel alustel.

Rahvusvahelise kaitse taotlust on võimalik esitada PPA ametiruumides, mis asuvad

- Tallinnas Pärnu mnt 139,
- Pärnus H. Tammsaare pst 61,
- Jõhvis Rahu tn 38,
- Tartus Riia tee 132.

Teil on võimalik küsida rahvusvahelise kaitse taotlemise kohta PPA-lt täpsemat infot, kui kirjutate aadressil asylum.counsel@counsel.ee. Kui teil tekib rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisel lisaküsimusi või probleeme, palun andke sellest teada.

Täna teid olulise küsimuse esitamise eest. Loodan, et selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee